

انقلاب فرامدرن و تمدن اسلامی

(موج چهارم بیداری اسلامی)

موسی نجفی

فهرست مطالب

مقدمه ۷-۸

بخش اول: بیداری اسلامی در گستره تاریخ ایران

تمهید بخش ۱ ۱۱-۱۶

۱. موج چهارم بیداری اسلامی ۱۷-۳۶

۲. اندیشه سیاسی در نهضت‌های اسلامی تاریخ معاصر ایران

(قیام تحریم تنباکو، طلیعه موج دوم بیداری) ۳۷-۵۱

۳. نگاهی به مشروطیت از فراز تاریخ ۵۳-۶۱

۴. تمدن اسلامی و تلاقی آن با سه دوره تاریخی غرب ۶۳-۷۱

۵. عدالتخواهی، اساس نهضت مشروطه ۷۳-۷۹

۶. از چهارراه مشروطه تا میدان انقلاب ۸۱-۸۷

۷. جنبش ملی، آخرین رمق مشروطیت (واپسین حرکت موج سوم بیداری) ۸۹-۹۸

۸. تلاقی سنت و تجدد ۹۹-۱۰۹

بخش دوم: نظریه پردازی و انقلاب اسلامی ایران

تمهید بخش ۲ ۱۱۳-۱۱۵

۱. پرسش از غرب در ساحت بیداری اسلامی ۱۱۶-۱۰۵ ۱۱۵-۱۲۷

۲. فلسفه قیام عاشورا با فلسفه انقلاب اسلامی ۱۳۰-۱۱۷ ۱۲۹-۱۴۴

۳. انقلاب اسلامی، بنیاد شالوده‌شکنی در نظریه پردازی غرب ۱۴۵-۱۷۶

بخش سوم: فلسفه مدنی ایران

۱. جوهره سیاست مقدس و فلسفه مدنی اسلامی ۱۷۹-۱۸۶

۲. شهرسازی و مدنیت اسلامی و نسبت آن با هویت ملی ۱۸۷-۱۹۵

۳. تکوین هویت ملی ایرانیان ۱۹۷-۲۰۴

۴. ذات هویت ایرانی ۲۰۵-۲۲۱

۵. درباره اندیشه محافظه کاری ایرانی ۲۲۳-۲۶۴

بخش چهارم: تمدن اسلامی

۱. راهکارها و چالشهای پیشروی تمدن‌سازی ۲۶۷-۲۷۹

۲. وضع‌شناسی تمدن اسلامی ۳۱۳-۲۸۱
۳. گفت‌وگو پیرامون کتاب مراتب ظهور فلسفه سیاست در تمدن اسلامی ۳۲۶-۳۱۵
۴. نقدی بر نظریه استنفورد؛ در فلسفه تاریخ و مبانی روش تحقیق در علوم اجتماعی ۳۵۵-۳۲۷
۵. انقلاب فرامدرن ۳۶۷-۳۵۷

بخش پنجم: اندیشه تعالی در ایران

۱. گسست هویتی در ایران محال است ۳۸۳-۳۷۱
۲. مدرس‌تر از مدرس می‌خواهیم ۴۰۹-۳۸۵
۳. دو انقلاب با دو افق متفاوت ۴۱۷-۴۱۱
۴. امام با تاریخ، بصیرت می‌دهد ۴۳۲-۴۱۹
۵. امام(ره) با ترسیم عالمی قدسی، بنیاد تمدن مدرن را به چالش کشید ۴۵۳-۴۳۳
۶. «من متعالی» و فلسفه انقلاب اسلامی ۴۶۴-۴۵۵
۷. بویایی سنت و تجدد بومی ۴۷۴-۴۶۵
۸. معرفت شیعی و تجدد بومی ۴۸۶-۴۷۵
۹. نقد تجدد ظلی با طرح تجدد ملی ۵۰۵-۴۸۷
۱۰. فلسفه سیاسی مردم‌سالاری دینی ۵۱۸-۵۰۷
۱۱. از گفت و گوی تمدن‌ها تا منازعه ایده‌ها ۵۲۵-۵۱۹
۱۲. ما تعالی‌خواه هستیم مفهوم‌شناسی الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت ۵۳۷-۵۲۷
۱۳. نگاه تمدنی ما؛ خروج از عالم غیردینی ۵۵۲-۵۳۹
۱۴. اندیشه سیاسی شیعه و تمدن اسلامی ۵۶۸-۵۵۳
۱۵. تحول در علوم انسانی ۵۹۶-۵۶۹
۱۶. گفتگو پیرامون دکتر داوری ۶۰۴-۵۹۷
۱۷. مراتب اندیشه آزادی در تکامل بیداری اسلامی و هویت ملی ایران ۶۳۷-۶۰۵
- منابع ۶۴۲-۶۳۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
و صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْمُعْصومِينَ

انقلاب اسلامی ایران در حالی در تدارک گرامیداشت سی‌امین سال حضور خود است که هنوز افق و گسترهٔ آن ابعاد وسیع‌تری را نشان می‌دهد. این انقلاب که در عصر مدرن و در وضعیت پست‌مدرن عالم غربی متولد شد، بدون آنکه نسبتی با دنیای غرب داشته باشد، اولین «انقلاب فرامدرن» در عصر حاضر است که نوید عالمی جدید را می‌دهد؛ عالمی که جدا از حیات سده‌های اخیر، تصویری متفاوت از زندگی را برای بشر بیان می‌کند. این انقلاب را با توجه به ابعاد مختلفش می‌توان نقطهٔ عطفی در چهارمین موج از بیداری اسلامی مطرح کرد؛ بیداری‌ای که حدود دو قرن است، بانگ هویت‌بخشی و حرکت را در دنیای اسلامی سر داده است.

در دنیای امروز، تمدن غربی خود را مسلط و حاکم بر اقتصاد و سیاست و فرهنگ می‌داند و بالاتر از آن، ملاک‌ها و ارزش‌ها خود را به‌طور مطلق مطرح می‌کند و هر چیزی را با «تراز» خود می‌سنجد. در چنین وضعیتی می‌توان مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی از «تمدن اسلامی» را در افق این انقلاب فرامدرن بازیابی و بازخوانی کرد.

در کتاب حاضر چهار موج بیداری اسلامی، در چهار بخش مطرح و درباره آنها بحث و اظهار نظر شده است. در هر یک از این چهار بخش، به ابعاد این «صورت مسئله» مهم فکری - تاریخی توجه شده است. در این اثر، آنچه اهمیت دارد، نه فقط پاسخ خاص و جوابها و دیدگاههای نویسنده در مورد چهار مرحله این موج بیداری، بلکه «طرح مسئله» و زمینه و گستره‌ای است که این امواج در آن قرار دارند؛ گستره و افقی که با توجه به آن می‌توان «نسبت» و جایگاه و هویت خود را در قبال دنیای غرب و معیارهای جهانی آن بهتر ارزیابی و شناسایی و نقد کرد.

موسی نجفی